

**MERJA 40V.
SELLONSOITON ALOITTAJANA
Miten ja miksi aikuinen oppii?**

Ulla-Riikka Kuisma

**Pedagoginen opinnäytetyö
Tammikuu 2008**

**JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU**
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Tekijä(t) Ulla-Riikka Kuisma	Julkaisun laji Pedagoginen opinnäytetyö 5 op	
	Sivumäärä 29	Julkaisun kieli suomi
	Luottamuksellisuus ☐ Salainen _____ saakka	
Työn nimi MERJA 40V. SELLONSOITON ALOITTAJANA Miten ja miksi aikuinen oppii?		
Koulutusohjelma Opettajan pedagogiset opinnot musiikin alalla		
Työn ohjaaja(t) Kaija Hannula		
Toimeksiantaja(t)		
Tiivistelmä <p>Aikuisiällä aloitettu soittoharrastus, erityisesti kun kyseessä ovat vaikeina pidetyt jousisoittimet, on verrattain uusi ilmiö. Tämä ilmiö kuvastaa yhteiskuntaamme ja elinikäisen oppimisen ideologian leviämistä. Pedagogisessa opinnäytetyössä tarkastellaan aikuisten soitonoppimisen ja -opettamisen strategioita, mahdollisuuksia edistyä sellonsoitossa sekä soittoharrastuksen merkitystä harrastajille itselleen.</p> <p>Työtä varten haastateltiin sellonsoiton aikuisaloittajaa, Merjaa sekä Internetin Selloyhteisön 11 jäsentä. Haastatteluissa tarkasteltiin erityisesti soittoharrastuksen vaikutusta harrastajien elämässä. Aikuisten kykyä oppia sellonsoittoa tarkasteltiin sekä Merjan oppimistulosten että taidonoppimiseen liittyvien aiempien tutkimustulosten valossa.</p> <p>Työssä tultiin siihen johtopäätökseen, että terveiden aikuisten mahdollisuuksiin oppia sellonsoittoa vaikuttavat ikää ja fyysistä lähtötasoa voimakkaammin psyykkiset ominaisuudet, tehtävään asennoituminen sekä harjoittelun määrä ja laatu. Työssä todettiin myös, että tulokset ovat riittämättömät selvittämään aikuisena aloittaneen soittotaidon etenemisen rajaa. Haastattelujen perusteella kävi ilmi, että aikuisena aloitetulla soittoharrastuksella oli aivan erityinen asema harrastajien elämässä; sillä saattoi myös olla itsetuntoa, elämänlaatua ja työssäjaksamista parantava vaikutus.</p>		
Avainsanat (asiasanat) sello, soittaminen, harrastukset, aikuiskasvatus, vapaa sivistystyö, elinikäinen oppiminen, andragogiikka		
Muut tiedot		

Author(s) Ulla-Riikka Kuisma	Type of Publication Diploma project (5 ECTS credits)	
	Pages 29	Language Finnish
	Confidential ☐ Until _____	
Title 40-YEAR-OLD MERJA AS A BEGINNER OF CELLO PLAYING How and Why does An Adult Learn?		
Degree Programme Pedagogical studies for music and dance teachers		
Tutor(s) Kaija Hannula		
Assigned by		
Abstract <p>The amount of adult beginners in instrument studies is increasing, especially among the string instruments which are considered to be very difficult. This phenomenon is reflecting the current state of our society as well as the valuation of lifelong learning. This study contemplates the learning and teaching strategies that both the adult student and the teacher use. In addition, the study deals with the possibilities for an adult to learn cello playing. One of the aims of this study is also to present what kind of meanings and importance cello playing has for the adult beginners.</p> <p>An adult beginner of cello playing, Merja, was interviewed for this study as well as 11 members of the Internet Cello Society. The interviews focused especially on the meaning of this hobby. Adult beginners' ability to develop in cello playing was examined through the developing of Merja, and also according to the earlier study results about the development of motorical skills.</p> <p>The results of this study show that among healthy adults psychological abilities, motivation and the amount and quality of practising have stronger effect on the development of cello playing skills than the age and physical background of the person. The results of this study are, however, inadequate to make conclusions of the limits of adult beginners' learning ability. The interviews show that cello playing is a very special hobby for the adult beginners; the results show that it might also have a positive effect on their self esteem, quality of life and working ability.</p>		
Keywords cello playing, hobby, adult education, lifelong learning, andragogics		
Miscellaneous		

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO.....	2
2 ELINIKÄINEN OPPIMINEN JA SELLONSOITTO.....	3
2.1 Aikuiskasvatuksen määritelmiä ja arvoja.....	3
2.2 Sellonsoitto osana vapaata sivistystyötä.....	4
3 MERJA 40 VEE.....	5
3.1 Merjan taustaa.....	5
3.2 Merja, minä ja sellonsoitto.....	7
3.3 Merjan esiintyminen sellistinä.....	11
4 MITEN AIKUINEN OPPII SELLONSOITTOA?.....	12
4.1 Taidonoppimisen ehdot.....	12
4.1.1 Fyysinen lähtötaso.....	13
4.1.2 Yli henkisten esteiden.....	13
4.1.3 Oppimistavoitteinen suuntautuminen.....	14
4.2 Motorisen oppimisen vaiheet.....	15
4.2.1 Kognitiivinen vaihe.....	15
4.2.2 Fiksaatio- tai harjoitteluvaihe.....	16
4.2.3 Autonominen vaihe.....	17
4.3 Tunteet ja palautteen merkitys aikuisten oppimisessa.....	18
5 MIKSI MERJAT HARRASTAVAT?.....	20
5.1 Soittoharrastuksen motiivit.....	20
5.2 Musiikin taikapiiri – itseisarvoinen todellisuus.....	21
5.3 Soittoharrastuksen psyykkiset välinearvot.....	22
5.4 Sellonsoiton erityisasema harrastajan elämässä.....	25
6 POHDINTA.....	26
LÄHTEET.....	28
TAULUKOT	
Taulukko 1. Taitojen oppimisen yksilölliset edellytykset.....	13

1 JOHDANTO

”Moi, mä oon Merja¹ nelkyt vee!”, esittäytyi uusi, energinen oppilaani minulle helmikuussa 2005. Aloitimme sellonsoiton alkeiden opiskelun tutkivalla ja oppimista ihmettelevällä mielellä. Yhteisiä viikoittaisia tapaamisiamme jatkui puolitoista vuotta, joiden aikana koimme oppimisen elämyksiä ja musiikin riemua. Oppimista tapahtui huimasti, mutta on vaikea määritellä, kumpi meistä lopulta oppi enemmän, minä vai hän.

Merjan kanssa työskentely osoittautui hedelmälliseksi, eikä ainoastaan hänen, vaan meidän molempien elämää rikastuttavaksi olemisen muodoksi. Nopea oppimistahti sai minut pohtimaan, kuinka pitkälle motivoitunut, hyvät oppimisen työvälineet omaava aikuinen voisi sellonsoittoharrastuksessaan edetä. Toisaalta vasta harrastuksensa alkutaipaleella olevan Merjan into sekä musiikista ja sen tekemisestä silminnähden koitua ilo saivat minut pohtimaan soittoharrastuksen merkitystä aikuiselle itselleen.

Soittoharrastuksen aloittaminen aikuisiällä on verrattain uusi ilmiö, joka heijastaa aikamme yhteiskuntaa ja sen arvoja. Tarkastelen työssäni ensin laajemmin aikuisten soittoharrastusta osana aikuiskasvatusta sekä sen taustalla olevia humanistisia arvoja. Kolmas luku kertoo yhden harrastajan, Merjan, sellonsoittoharrastuksesta ja neljäs aikuisten oppimisen erityispiirteistä sekä aikuisena soittoharrastuksen aloittamiseen liittyvistä haasteista. Viidennessä luvussa etsin vastausta kysymykseen, miksi merjat soittavat? Mistä syntyy motivaatio aloittaa uusi ja haastava harrastus, vaikuttaako sellon soittaminen minäkäsitykseen, sosiaaliseen asemaan tai elämänlaatuun. Entä millaisia merkityksiä yksityisen ihmisen soittoharrastuksella voisi olla yhteiskunnan kannalta?

□

¹ Nimi muutettu

2 ELINIKÄINEN OPPIMINEN JA SELLONSOITTO

2.1 Aikuiskasvatuksen määritelmiä ja arvoja

Aikuiskasvatuksesta on käytetty eri vuosikymmeninä paljon eri käsitteitä, kuten vapaa kansansivistystyö, aikuiskoulutus, aikuiskasvatus, elinikäinen kasvatus ja elinikäinen oppiminen. Käsitteet itsessään heijastavat oman aikansa arvoja ja ajattelutapoja. (Aaltonen 2006, 34.) Suomen opetusministeriö määrittelee verkkosivuillaan aikuiskoulutuksen yksinkertaisesti aikuisille suunnitelluksi ja järjestetyksi koulutukseksi (Aikuiskoulutus ja vapaa sivistystyö n.d.). Aikuiskasvatuksen tutkijan Aulis Alasen määritelmä on hieman laajempi. Teoksessaan Johdatus aikuiskasvatukseen (1985, 15) hän määrittelee aikuiskasvatuksen käsitteen seuraavasti:

Aikuiskasvatus on organisoitua kasvatustoimintaa, jonka avulla aikuiset voivat normaalimuotoisen kouluopetuksen ulkopuolella toteuttaa tavoitteellisesti etenevää oppimista päämääränä sosiaalisten tehtäviensä hallinta ja persoonallisen kehittämisensä jatkuminen.

Elinikäinen oppiminen

Elinikäisestä oppimisesta on keskusteltu aika-ajoin 1960-luvulta lähtien. Vapaan sivistystyön yhteisjärjestön VSY:n verkkosivut esittelevät elinikäisen oppimisen määritelmiä seuraavasti:

Euroopan komission tiedonannossa (2001) elinikäisen oppimisen tavoitteiksi on määritelty osaamisen kehittäminen, itsensä toteuttaminen, aktiivinen kansalaisuus, sosiaalinen eheys ja työllistyvyys sekä sopeutuminen. UNESCO puolestaan (1996) kuvaa elinikäistä oppimista neljänä pilarina: oppia tietämään, oppia tekemään, oppia elämään yhdessä ja oppia olemaan. Suomalainen elinikäisen oppimisen komitea (1997) puolestaan nosti elinikäisen oppimisen tavoitteiksi persoonallisuuden kehittämisen, demokratian vahvistamisen, yhteisöllisyyden ja sosiaalisen koheesion. (VSY 2006.)

VSY esittelee myös oppimisen kolme muotoa, jotka mahdollistavat elinikäisen oppimisen: *formaali* eli muodollinen, kuten kouluoppiminen, *non-formaali* eli epämuodollinen, kuten harrastustoiminnassa tapahtuva oppiminen sekä *informaali* eli arkielämän oppiminen, jota tapahtuu jatkuvasti ja huomaamatta (VSY 2006).

Opetusministeriön mukaan vapaa sivistystyö ja omaehtoinen aikuiskoulutus vahvistavat yhteiskunnan eheyttä, tasa-arvoa ja kansalaisyhteiskunnan toimintaa (Aikuiskoulutus ja vapaa sivistystyö n.d.). Sellonsoiton opiskeleminen aikuisiällä ja sen opettaminen aikuisille kuuluu vapaan sivistystyön kenttään. Toiminta on non-formaalialla, omaehtoista tietoa ja taidon lisäämistä sekä oman persoonallisuuden kehittämistä. Aikuiskasvattajan identiteettiä valottavassa artikkelissaan ”Uudisraivaajia ja syvämuokkaajia” Salo ja Suoranta kiteyttävät vielä sekä aikuiskasvatuksen yksilöllisestä että yhteiskunnallisesta merkityksestä:

Hänen (aikuiskasvattajan) toimintaansa sisältyy aina yhteiskunnallista muutosvoimaa, jos sitä haluaa käyttää, mutta ennen kaikkea se pitää kiinni elämässä – sekä aikuiskasvattajan että kasvatettavan. Arkinen, rutinoitumaan pyrkivä aikuiskasvatustyö on tällöin mahdollista muuttaa toiminnaksi sellaisen elämänmuodon puolesta, jossa arvostetaan sekä henkilökohtaista pohdintaa että monimuotoisesta ja sallivasta vuorovaikutuksesta syntyvää ajattelua- ja toimintatilaa. Näin aikuiskasvatus merkitsee sekä yhteiskunnallista taistelua että henkistä kilvoittelua. (Salo & Suoranta 2006, 178.)

2.2 Sellonsoitto osana vapaata sivistystyötä

Elinikäisen oppimisen periaatteiden mukaisesti aikuiset soitonharrastajat on otettu huomioon yksityisopetuksen lisäksi niin musiikkiopistojen kuin kansalaisopistojenkin opetussuunnitelmissa. Opetushallituksen laatiman ”Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteet” -oppaan mukaan (2005, 1) ”taiteen perusopetus on ensisijaisesti lapsille ja nuorille tarkoitettua tavoitteellista ja tasolta toiselle etenevää opetusta”. Sen mukaan oppilaitos voi kuitenkin järjestää myös varhaisiän musiikkikasvatusta sekä opetusta aikuisillekin. Aikuisopetuksen tavoitteista mainitaan, että tavoitteena on tukea aikuisten omaehtoista musiikin harrastamista (mts. 5). Edelleen aikuisten opettamisesta kirjoitetaan, että aikuisten yksilölliset tiedolliset ja taidolliset valmiudet sekä heidän yksilölliset harrastusmotivaationsa on otettava opetuksessa huomioon (mts. 9). Opetussuunnitelman perusteissa on myös asenteellisesti merkittävä maininta: ”Sitoutuminen ja halu oppia ja kehittyä ovat oppimisen vahva tuki, joka voi korvata esimerkiksi iän tuomia fyysisiä rajoituksia.” (Mts. 9).

Aikuiset on siis huomioitu taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmassa ja aikuisille suunnattuja musiikkiopintoja on jo tarjolla. Käytännössä musiikkioppilaitosten käyttävät eivät vielä ole täyttyneet innokkaista aikuisaloittajista, vaan useat aikuisosastojen oppilaat ovat lapsuuden harrastustaan jatkavia nuoria aikuisia, joille aikuisosasto toki myös on suunnattu.

Useissa työväen- ja kansalaisopistoissa on jo vuosia järjestetty esimerkiksi pianon- tai kitaransoitonopetusta sekä yksinlaulunopetusta ja kuorotoimintaa aikuisille. Jousisoitinopetus on kuitenkin ollut vähäistä. Syyt tähän saattavat olla moninaiset. Piano ja kitara esimerkiksi voivat toimia käytännöllisinä säästyssoittimina, mikä ilmeisesti nostaa niiden suosiota. Jousisoittimet ovat myös saaneet monien ihmisten mielissä jossain määrin myyttisen ja sadunhohtoisen roolin, joka myös vaikuttanee sekä kysyntään että opetuksen tarjontaan. Yleinen uskomus nimittäin vaikuttaa olevan, ettei aikuisiällä voi enää oppia soittamaan jousisoittimia. Tämänkaltaista torjuvaa asennetta ovat myös jotkut musiikkipedagogit aktiivisesti viljelleet – soittoharrastuksen aloittamista pohtivalle on saatettu sanoa, ettei yrittäminen kannata. Viime vuosina avarakatseisia aikuisiällä aloittaneita jousisoitinten harrastajia on kuitenkin tullut lisää ja esimerkiksi harrastajaorkesteritoiminta on saavuttanut suosiota.

3 MERJA 40 VEE

3.1 Merjan taustaa

Musiikillinen tausta

Lapsena Merjalla ei ollut mahdollisuutta harrastaa musiikkia. Perheessä ei soittoharrastukseen kannustettu ja kaveripiirissäkin urheilu oli suositumpaa. Merja kertoo kuulleen nuorena radion toivekonsertteja ja esimerkiksi Eppu Normaalia. Klassinen musiikki tuntui hänestä jotenkin saavuttamattomalta ja vieraalta. ”Mä olisin halunnu, mutta jotenkin tuntu, että ei tämän taustanen ihminen, tai, tai, minun yhteiskuntaluokkaa edustava työläisperheen lapsi, niin ei se kuulu... ..eikä kotona kannustettu.” Erityisen tärkeä musiikillinen elämys Merjalle oli yhteismusisointi rippileirillä, laulaminen kitarasäestyksellä

nuotion äärellä. Merja halusi säästää ja opiskeli sen vuoksi muutamia sointuja kitaralla. Hän sai myös ostaa oman kitaran, joka hänellä on yhä edelleenkin. Tapauksen merkityksellisyyttä korostaa se, että Merja muistaa vielä kitaran hinnankin, 250 markkaa. (Merja 2006.)

Opettajankoulutuksessa Merja tutustui ensi kerran pianoon. Hän oli innostunut pianonsoitosta, mutta koki sen vaikeaksi. Merja kertoo opettaneensa musiikkia myöhemmin koulussa ja pitäneensä tätä työtä innostavana, joskin oman luokan säästäminen oli hänestä myös pelottavaa. Koulun kevätjuhlassa oppilaiden säästämistä Merja vertaa urheilukilpailuun:

...pelottava ja hieno kokemus kuitenkin, että, että siinä on vähän samaa kun siinä urheilu suorituksessa että... ..mun pitää kilpailla, ett aina ennen kilpailua mietin, ett miks mä oon tässä, mutta sitten siinä tilanteessa itessään ja sen jälkeen on niinkun hyvä tunne, että ”hyvä kun tuli tehtyä!”

(Merja 2006.)

Avioliiton kautta Merja kohtasi klassisen musiikin vaikutuspiirissä voimakkaasti elävän suvun. Hän kuvaa perhettä seuraavasti: ”...siellä keskustellaan musiikista ja siellä tiedetään musiikista ja siellä luetaan musiikkia, harrastetaan musiikkia, eletään musiikista... Ja siinä perheessä taas musiikki on melkein niin kun ihmisen mitta, joka minusta on sitten taas niin kun se toinen ääripää.” (Merja 2006.)

Oppijatausta

Merjalla oli hyvät lähtökohdat kehittyä soittoharrastuksessaan. Ammatiltaan Merja on luokanopettaja ja hän oli pedagogina hyvin perillä oman oppimisensa mekanismeista. Hän näki oppimisen konstruktivistisena tiedon rakentamisena ja arvioi jatkuvasti omaa oppimistaan ja harjoitteluaan. Harjoitellessaan hän oli itseohjautuva ja osasi havainnoida omaa soittoaan niin, että eteen tulleiden vaikeuksien todelliset syyt ja liikkeiden suorittamiseen liittyvät avainkohdat usein selvisivät, jolloin soittotekniikan edistymistä saattoi tapahtua. Myös sellotunneilla hän oli aktiivinen ja esitti paljon vastausta vaille jääneitä kysymyksiä, jotka olivat kotiharjoittelussa heränneet. Merja motivoitui itse oppimistapah- tumasta ja pienistä oivalluksista, joiden kautta osaaminen vähitellen rakentui. (Merja 2006.) Tällainen motivaatioperusta oli todella hyvä lähtökohta soittoharrastukselle.

Urheilutausta

Merjalla oli myös aktiivinen urheilutausta. Lapsuuden urheiluharrastusten lisäksi hän harusti varhaisaikuisuudessaan sulkapalloa kilpaurheilutasolla pelaten kymmeniä otteluita vuodessa. Vuodesta 2002 lähtien Merja on myös harrastanut taitoluistelua. (Merja 2006.) Sellonsoiton oppimisen kannalta urheilutausta on ehdottomasti kehitystä edistävä seikka. Oman kehon hyvä tunteminen ja hallinta sekä liikunnallinen lahjakkuus auttavat hahmottamaan soitossa tarvittavia liikeratoja.

Miksi sello?

Merjalle jousisoittimet edustivat jotain eleganttia ja saavuttamatonta, ja ajatus sellonsoitosta kyti useita vuosia. Sukulaisen sellonsoittoharrastuksen kautta sellon soittamista oli mahdollista kokeilla ja Merja jäi omien sanojensa mukaan ”koukkuun”. Sellotunneille hakeutumiseen kului kuitenkin vielä vuosia.

”Sellonsoittoon syntyi ajatus juuri näistä etsinnöistä ja kysymyksistä, että se on ollu sellasta saavuttamatonta, joka nyt tässä neljänkymmenen ikäsenä, kun on tilaa ja aikaa ja rahaa ja mahdollisuuksia, ja on huomannu että, että VOI (painokkaasti) toteuttaa niitä unelmiaan. Eli ihan pelkästään semmosen ajatus tuntuu ihan käsittämättömän hienolta.” (Merja 2006.)

3.2 Merja, minä ja sellonsoitto

Keväällä 2005 Merja aloitti sellonsoiton opiskelun oppilaanani Jyväskylän ammattikorkeakoulun harjoitusmusiikkiopistossa ja jatkoi lukuvuonna 2005–2006 yksityisoppilaanani. Pidimme 60 minuutin soittotunnin kerran viikossa. Syksystä 2006 lähtien Merja on käynyt yksityistunneilla toisella sellonsoitonopettajalla. Opetussuhteemme päättyi, koska lähdin vaihto-oppilaaksi. Tullessaan oppilaakseni Merjan odotukset omasta oppimisestaan olivat vähäiset. Omasta mielestään hän ei ollut kovin musikaalinen eikä omannut hyvää sävelkorvaa. Myöhemmin hän usein sanoikin, ettei hänellä oikeastaan ollut minkäänlaisia odotuksia, koska hän ei tiennyt, mitä olisi voinut odottaa. Minullakin oli ollut aiemmin vain yksi aikuisoppilas, jonka soittoharrastus päättyi puolen vuoden jälkeen ajanpuutteen vuoksi. Aloitimme siis työskentelyn avoimin mielin.

Ohjelmisto

Valitsimme harjoiteltavan ohjelmiston yhdessä Merjan kanssa. Opettajana pyrin löytämään Merjan toivomien kappaleiden lisäksi musiikillisesti mahdollisimman monipuolista ja tekniikan eri osa-alueita kehittävää ohjelmistoa. Kevään 2005 aikana soitimme muun muassa Titanic-elokuvan tunnuskappaleen ”My heart will go on”, Schubertin ”Kehtolaulun” ja Stratovarius -yhtyeen ”Forever” -kappaleen. Lukuvuonna 2005–2006 otimme ohjelmistoon Merjan taitotasoon nähden melko haasteellisiakin kappaleita, kuten Armas Järnefeltin ”Kehtolaulun”, Harri Wessmanin räväkän ”Rumban” ja Sandor Szokolayn kolmiosaisen ”Pienen sarjan”, jossa harjoiteltiin erityisesti jousikättä ja eri osien välisiä karakteri-eroja. Merja sanoo haastattelussa, että hän olisi itse valinnut vain ”semmoisia lempeitä, letkeitä, romanttisia” kappaleita. Rajujen ja nuottikuvaltaan vaikeiden ”Rumban” ja ”Pienen sarjan” kautta hän sanoo kuitenkin saaneensa suurimmat oppimisen kokemuksensa.

Tekniikkaharjoitukset

Varsinaisten sävellysten lisäksi jokaviikkoisiin soittotunteihin ja kotiharjoitteluun kuului myös tekniikkaharjoitusten ja asteikkojen soittaminen – aivan kuten muillakin oppilailla. Soitatin Merjalla säännöllisesti asteikkoja, joiden avulla hän opetteli esimerkiksi asemia ja sävelpuhtautta, jousimatematiikkaa eli jousen jakamista sekä sävelten nimiä. Eri tekniisiä osa-alueita ja yleistä nuotinlukua Merja harjoitteli myös soittamalla Sebastian Leen, Friedrich Dotzauerin ja David Popperin etydejä. Muita kappaleissa esiin tulleita teknisiä asioita olivat mm. peukaloasemat ja vibrato vasemmassa kädessä sekä détaché, legato, kielenvaihdot ja staccato jousikädessä.

Sävelpuhtaus

Merjan oman arvion mukaan hänellä ei aloittaessaan ollut hyvää sävelkorvaa. Alussa soitto olikin melko epäpuhdasta. Hänen kehonsa, käsiensä ja sormiensa lihakset eivät luonnollisestikaan olleet kehittyneet sellon erityisvaatimuksiin, eikä hän ollut joutunut kuuntelemaan sävelkorkeutta erityisen tarkasti. Sävelpuhtaus kuitenkin parantui harjoittelun myötä merkittävän paljon. Kiinnitin tunneilla jatkuvasti huomiota sävelpuhtauden kuuntelemiseen ja teetin vasemman käden sormien lihaksia vahvistavia harjoituksia. Melko pian Merja myös itse alkoi korjata pieniäkin intonaatiovirheitä. Olisi mielenkiintoista perehtyä

tarkemmin, kuinka paljon myyttiseksi ajateltu ”sävelkorva” voi kehittyä ja tarkentua aktiivisen harjoittamisen myötä.

Mielikuvat opetuksessa

Käytin opetuksessani paljon mielikuvia ja opin myös huomaamaan, millaiset mielikuva-harjoitukset johtivat toivottuun lopputulokseen. Käytin mielikuvia sekä musiikin karakterien että sen fyysisen tuottamisen kuvaamiseen. Hyvän keuhonhallintansa vuoksi Merja pystyi toteuttamaan useimmat asiat, jos selitin tarpeeksi perusteellisesti, miltä niiden pitäisi tuntua ja mitä mielikuvaa voisi ajatella. Esimerkiksi etsiessämme sellosta leveää, hyvää perusääntä kuvasin jousen ja kielen välistä kontaktia samanlaiseksi kuin suksen ja vasta-ajetun ladun kontaktiksi tai keittiön työväliseen, kaapimen ja kulhon kontaktiksi.

Opettaja oppimisen ohjaajana

Mielikuvia ja fyysistä kokeilemistä tukemaan esitin myös vahvasti teoriapohjaa ja laajoja kokonaisuuksia. Aktiivisen, oppimiseen tutkivasti ja kiinnostuneena suhtautuvan oppilaan opettaminen oli inspiroivaa ja opettavaista myös opettajalle. Merja esitti paljon kysymyksiä ja halusin antaa hänelle laajoja vastauksia, kokonaiskuvia, jotta hänen ymmärryksensä sellonsoitosta laajenisi ja jotta hän voisi tulevaisuudessa soveltaa samaansa tietoa.

Tällaisten kokonaisuuksien opettaminen vaati tietysti prosessointia myös minulta. Täytyi hahmottaa, mistä osatekijöistä omassa soitossa automaattisiksi muuttuneet taidot koostuivat. Pyrin myös soittotunneilla antamaan Merjalle mahdollisimman paljon eväitä seuraavan viikon itsenäistä työskentelyä varten, auttamaan häntä niissä kysymyksissä, joita hän ei ollut kyennyt itsenäisesti ratkaisemaan sekä antamaan uusia ohjeita, tietoa ja materiaalia. Tuntitilanteessa tavoitteenani oli saada oppilas kognitiivisesti ymmärtämään käsiteltävänä oleva asia sekä onnistuneesti toteuttamaan esimerkiksi uusi soittotekninen asia – uusi motorinen liike.

Harjoittelu

Soittotunnit kerran viikossa muodostavat soittoharrastuksesta luonnollisesti vain murto-osan. Jotta haastavilta alkumetreiltä päästäisiin taidonoppimisessa eteenpäin, tulisi taitoa harjoitella säännöllisesti. Aikuisiän soittoharrastuksen esteenä on usein vähäinen harras-

tukselle liikenevä vapaa-aika. Merjan onnistui kuitenkin löytää harjoittelulle riittävästi aikaa edetäkseen. Hän kertoo harjoittelevansa lyhyitä 5–15 minuutin jaksoja keskittyen pieneen ongelmakohtaan kerrallaan. Näitä jaksoja hän soittaa kotiaskareidensa lomassa toisinaan useitakin kertoja päivässä. Tämän lisäksi Merja kertoo harjoittelevansa intensiivisesti puolesta tunnista tuntiin kerrallaan aina soittotunnin jälkeen sekä viikonloppuisin, toisinaan yksin kotona ollessaan paljon enemmänkin.

Merjan kehitys sellonsoitossa on suurelta osin juuri tämän harjoittelun ansiota. Määrällisesti Merjan harjoittelu oli vähäisempää kuin esimerkiksi oma harjoitteluni, kun olin 7-vuotias. Harjoittelupäiväkirjani mukaan harjoittelin nimittäin tuolloin noin puoli tuntia päivässä. Erityisen tärkeää onkin määrän sijasta harjoittelun laatu. Keskittynyt, havainnoiva ja itseohjautuva harjoittelu, johon hyvät oppimisen työvälineet omaava aikuinen kykenee, mahdollistaa verrattain nopean taidollisen kehityksen.

Muuttunut musiikkisuhde

Aktiivinen soittoharrastus muutti myös Merjan suhdetta klassiseen musiikkiin. Esimerkkinä muutoksesta Merja kertoo kokemuksestaan viulukilpailujen seuraamisesta. Keväällä 2006 hän nimittäin seurasi Sibelius-viulukilpailuja televisiosta, mihin hänen keskittymiskyynsä ei aiemmin olisi riittänyt – hän ei oman arvionsa mukaan olisi kuullut eroja kilpailijoiden soitossa. ”Mutta nyt mää niinku nauliinnuin television ääreen, halusin kuulla ammattilaisten kommentit näitten, näitten soittajien tekniikasta, koska mä ymmärsin sitä kieltä mitä siellä puhuttiin – ja se oli aika hämmästyttävä kokemus.” (Merja 2006.)

Kuinkas sitten kävikään?

Tapasin Merjan uudelleen syksyllä 2007. Tuolloin hän kertoi soittoharrastuksen jatkuneen aktiivisena uuden opettajan kanssa, jopa niin, ettei hän malttanut pitää kesälomaakaan, vaan kävi sellotunneilla myös kesällä 2007. Syksyllä 2007 Merja jäi vuorotteluvapaalle ja harrastuksellekin liikenevä aika lisääntyi. Vajaan kolme vuotta soitettuaan Merja kykenee nyt soittamaan peruskurssi 2/3 -tasoisia teoksia, kuten Ahti Sonnisen ”Juvenalia” -sarjan ja Armas Järnefeltin ”Kehtolaulun”, tapaailepa hän jopa Camille Saint-Saënsin ”Joutsentakin”. Näitä teoksia soitin itse vasta 12-vuotiaana 7 vuoden sellonsoittoharrastuksen jälkeen. Lyhyessä ajassa sekä Merjan tekniset taidot että musiikillinen ilmaisu kehittyivät

huimin askelin, enkä näe erityisiä esteitä kehityksen jatkumiselle, etenkin jos motivaatio säilyy yhtä voimakkaana. Olisikin mielenkiintoista tutkia, kuinka pitkälle motivoitunut aikuinen todella voi taidoiltaan ylittää.

3.3 Merjan esiintyminen sellistinä

Opettajana minä kannustin Merjaa esiintymään. Jo parin kuukauden soittoharrastuksen jälkeen ehdotin hänelle esiintymistä harjoitusmusiikkiopiston oppilaskonsertissa – konsertissa, jossa muut esiintyjät olivat noin 6–12-vuotiaita. Mielestäni harrastukseensa paneutuneen ihmisen työn jälkeen on hienoa ihailta, niin kansalaisopistojen taidenäyttelyissä, harrastajateattereissa kuin vaikkapa juuri oppilaskonserteissa, oli hän sitten millä ”tasolla” tahansa – tai minkä ikäinen tahansa. Yllätyksekseni olen havainnut, etteivät kaikki ammattimuusikot tai musiikkipedagogit sekä itseänsä *musiikin todelliseksi harrastajiksi* luokittelevat ihmiset jaa tätä arvostusta. Olen saanut sen käsityksen, että joidenkin mielestä musiikki ja musiikin esittäminen kuuluu vain todellisille eksperteille – tai lapsille, joiden soitto on sitä hellyttävämpää, mitä epäpuhtaampaa se on.

Työn jälki näkyville

Ehkä juuri tästä asenteellisesta ilmastosta johtuen Merja pohti pitkään ehdotustani. Merjan rohkeasta ja ennakkoluulottomasta asenteesta kertoo kuitenkin, että hän lopulta suostui ehdotukseen. Keväällä 2005, vain kolme kuukautta sellotunneilla käytyään Merja esitti harjoitusmusiikkiopiston oppilaskonsertissa Schubertin Kehtolaulun opettajien jousiyhtyeen solistina. Samana keväänä hän soitti myös koulunsa kevätjuhlassa Stratovariuksen ”Forever” -kappaleen oppilaiden ryhmän kanssa. ”Mut tärkeintä on se, että uskaltaa laittaa itensä likoon – ja siihen mä oon aina valmis!” (Merja 2006.)

Esiintymisen välinearvot ja musiikin itseisarvo

Oman taitotasonsa realistisesti näkevä Merja perusteli jälkeenpäin esiintymistä sen välinearvoilla. Yhtäältä se olisi minulle, opettajalle, tärkeä tilaisuus, toisaalta taas eräänlaisesta asennekasvatusta yleisölle – osoitus siitä, että tämäkin on mahdollista. Myös koulunsa kevätjuhlassa soittamista hän perusteli toiminnan välinearvolla. Menemällä rohkeasti mu-

kaan hän sai joitakin murrosikäisiä poikia innostumaan. (Merja 2007.) Vaikka Merja itse ei rohkene tuoda esiin esittämänsä musiikin itseisarvoa, on sekin olemassa. Näissä esityksissä Merjalla oli hallussaan jo *riittävä taito* Schubertin Kehtolaulun ja Stratovariuksen Forever -kappaleen toteuttamiseen. Hän kykeni toteuttamaan musiikkia, joka siten täytti tehtävänsä.

Syksyllä 2007 Merja löysi myös musiikillisen yhteisön, hän meni mukaan seurakunnan orkesteritoimintaan. Haastattelussa keväällä 2006 Merja sanoi toivoneensa pitkään löytävänsä foorumin, jossa voisi tehdä musiikkia oman taitotasonsa mukaisesti. Tämä orkesteri oli juuri tällainen kaivattu foorumi. Siinä sellistinä toimiminen on ollut merkittävä motivaation lähde ja on myös vahvistanut Merjan sellisti-minäkuva (ks. 5.3).

4 MITEN AIKUINEN OPPII SELLONSOITTOA?

4.1 Taidonoppimisen ehdot

Sellon voi ”kesyttää” vielä aikuisiälläkin, mutta vaivatta se ei tapahdu. Kurkelan mukaan (1993, 52–53) musiikillinen oppiala vaatii teoretiedon ja esteettisten sääntöjen opettelusta ja tuntemista sekä taitamisen vaatimaa harjoittelua, keskittymistä, kurinalaisuutta ja pitkäjänteisyyttä. Taitojen oppiminen, joksi sellonsoiton oppiminenkin luettaneen, toteutuu monien edellytysten ja ehtojen vallitessa. Sirkka Kukkonen esittelee pro gradu -tutkielmassaan ”Potilaan motorinen oppiminen fysioterapiatapahtumassa potilaan opetuksen kehittämisen lähtökohtana” (1986, 138) Ekolan jaottelun näistä ehdoista. Ekola jakaa ehdot sisäisiin ja ulkoisiin. Ulkoisia ehtoja ovat muun muassa työn tai taiteen yleinen arvostus, olosuhteet, laitteet, tehtäväksiannon tapa ja symbolit. Sellonsoittoon nämä soveltuvat niin, että esimerkiksi yhteiskunnan yleiset asenteet, kuten elinikäisen oppimisen arvostaminen sekä taloudellinen hyvinvointi mahdollistavat teoreettisesti soittoharrastuksen aloittamisen.

Sisäisiin eli yksilöllisiin edellytyksiin sisältyvät henkilön fyysinen lähtötaso, psyykinen lähtötaso sekä kyky omaksua tehtäväksiänto.

TAULUKKO 1. Taitojen oppimisen yksilölliset edellytykset. (Kukkonen 1986, 138.)

Fyysinen lähtötaso	Psyykinen lähtötaso	Tehtäväksiannon omaksuminen
<ul style="list-style-type: none"> - rakenteelliset tekijät - terveydentila - motoriset kyvyt; kunto, koordinaatio - aistien suorituskyky 	<ul style="list-style-type: none"> - luonteenpiirteet; asenteet, pitkäjänteisyys, ahdistuneisuus, sosiaalisuus jne - peruslahjakkuus - kehitysvalmiudet; kieli, havainnointi, ajattelustrategiat jne. - tiedot, taidot, kokemukset 	<ul style="list-style-type: none"> - harjaantuneisuus - motivaatio, asenne tehtävään, viihtyvyys, onnistumisen kokeminen - väsymys, monotonia

4.1.1 Fyysinen lähtötaso

Tässä työssä tarkastelen sellonsoittoharrastusta terveen ja rakenteellisesti vammattoman aikuisen näkökulmasta. Terveen ihmisen kyseessä ollessa sellonsoittoharrastuksen mahdollistumisen kannalta fyysisiä esteitä suurempia ovatkin psyykkiset esteet.

Kukkosen tutkimuksesta käy nimittäin ilmi, että kyky omaksua uusia taitoja säilyy melko muuttumattomana noin 60 ikävuoteen asti, mutta harjoitus saattaa säilyttää motoriset valmiudet hyvinkin korkeaan ikään asti. Kukkosen tutkimuksessa Singerin mukaan ikä itsessään vaikuttaa vain vähän oppimisprosessiin, mutta sen sijaan suorituksen muuttujiin, mikä vaikuttaa oppimistulokseen. Yksilölliset erot ovat suuria. Aikuisuudessa motivaatiotekijät ovat keskeisiä ja vaikuttavat taipumukseen suoriutua. (Kukkonen 1986, 139–42.)

4.1.2 Yli henkisten esteiden

Aikuiselta uuden, monimutkaisen taidon opetteleminen vaatii hyvää itsetuntoa ja uskallusta, joiden puutteeseen ja epäonnistumisen pelkoon monen uuden asian opettelu voi kaatua. Oppilaani Merja pohti vuosia, rohkenisiko hän aloittaa sellonsoiton, eikä hänen empimisensä ole lainkaan harvinaista. Merjan haastattelun lisäksi avasin keskustelun ai-

kuisiän soittoharrastuksesta myös Internetissä ”Internet Cello Societyn”, Internetin Selloyhteisön, kotisivujen amatöörisellistien keskustelupalstalla. Käytän jatkossa lyhennettä ICS viitatessani keskustelupalstaan. Halusin kuulla muiden aikuisiällä aloittaneiden kokemuksia sellonsoittoharrastuksesta ja sen vaikutuksista minäkäsitykseen. Sain keskustelupalstalle vastauksen 11 sellonsoiton aikuisena aloittaneelta harrastajalta sekä sähköpostia yhdeltä. Sähköpostiviestin lähettänyt, Alaskassa asuva 55-vuotias Keith Laurie kiteyttää hyvin kokemuksensa esteistä tai olettamuksista, jotka hänen täytyi ylittää voidakseen harrastaa sellonsoittoa. Ne olivat:

- 1) liian vanha alkaakseen opetella
 - 2) tarve olla täydellinen tai jättää tekemättä kokonaan
 - 3) riittävän ajan löytäminen harrastukselle
 - 4) kärsimättömyys – hidasta kehitystä on usein vaikea nähdä.
- (Laurie 2006.)

Näistä kohtien 1), 2) ja 4) katsoisin liittyvän minäkäsitykseen ja tunteisiin, joita käsitellen laajemmin luvuissa 4.3 ja 5.3. Merjalla on hyvin samanlaisia kokemuksia, joista epätäydellisyyden hyväksyminen on hänen mukaansa lopulta ”ihan elinehto ihmiselle!”

4.1.3 Oppimistavoitteinen suuntautuminen

Aikuisen aloittajan tulisi mielestäni suhtautua sellonsoittoon ainakin aluksi oppimistavoitteisesti, jotta hänen taitojensa kehittyminen ja harrastuksen jatkuminen mielekkäänä olisi mahdollista. Aulis Alanen esittää ”Johdatus Aikuiskasvatukseen” -kirjassaan (1991, 124–125) teorian aikuisten opintojen tavoitteiden jakautumisesta. Hänen mukaansa aikuisopintoihin osallistumisen tavoitesuuntaukset voidaan jakaa karkeasti 1) oppimistavoitteiseen suuntautumiseen ja 2) viihteellisiin tavoitteisiin. Viihteellisillä tavoitteilla hän tarkoittaa ”pyrkimystä toimintaan, joka tuottaa psyykkisistä paineista hetkellisesti vapauttavaa, rentoutumisen luontoista välitöntä tyydytystä”. Oppimistavoitteilla hän puolestaan tarkoittaa suunnitelmallisesti etenevää, pitkäjänteistä psyykkistä työskentelyä vaativaa toimintaa, jonka motivaatio perustuu edistymisen tuottaman myöhemmän tyydytyksen ennakoimiseen. Tämä ei suinkaan tarkoita, että harrastajan tulisi suhtautua soittamiseen jotenkin rypyötsäisesti ja suorittavasti. Sen sijaan uteliaisuus, huumori, toivo, ilo, halu ja tiedon-

jano voivat olla hyviä voimanlähteitä musiikin ja musiikillisen instrumentin oppimisessa, kuten Eija Kauppisen ja Sara Sintosen toimittamasta ”Musikaalinen elämä” -kirjastakin käy ilmi (Kauppinen & Sintonen 2004, 15).

Merjan suuntautuminen oli erityisen oppimistavoitteista. Hän sanookin, että hänen aikuisiän harrastuksensa – sellonsoitto, taitoluistelu ja kuvataide – ovat ”oppimisen prosessien testausta enemmän kuin valmiita tuotteita”. Hän saa niistä oppimisen elämyksiä, mutta myös sosiaalisia kontakteja. (Merja 2006.)

4.2 Motorisen oppimisen vaiheet

4.2.1 Kognitiivinen vaihe

Kukkonen esittelee työssään myös motorisen oppimisen vaiheita, jotka kokemuksen mukaan pätevät myös sellonsoiton vaatimien motoristen taitojen oppimisessa. Ensimmäinen vaihe on kognitiivinen vaihe, jossa oppijan tulisi ymmärtää tehtävä. Ohjaaja voi tässä vaiheessa demonstroida ja kuvailla toivottua liikettä ja kiinnittää huomiota kriittisiin liikkeen avainkohtiin. (Kukkonen 1986, 118.)

Ottakaamme sellonsoiton esimerkkit tehtäväksi kielenvaihtojen oppiminen eli siirtyminen jousella kieleltä toiselle. Opettaja voi ensin näyttää liikkeen ja sitten kuvailla sitä oppilaalle. Oppilaalle tuttu lähes vastaava liike voisi olla esimerkiksi jojolla leikkiminen tai koripallon pehmeä pomputtaminen, jotka molemmat vaativat koko käsivarren liikettä vertikaalisesti. Lisäksi kielenvaihtoihin liittyy sivuttaissuuntaista liikettä, jolloin näiden kahden suunnan yhdistyessä liikkeen muodoksi tulee jonkinlainen kaari. Näin oppilaalle muodostuu kuva toivotusta liikkeestä.

Kukkonen myös toteaa, että oppilaan itse tuottama motoristen taitojen verbalisointi saattaa auttaa oppilasta ”organisoimaan motorisia ohjelmia” (1986, 119). Kokemuksen mukaan tämä kognitiivinen vaihe on aikuisopiskelijan, ainakin Merjan vahva alue. Aikuinen pystyy lasta paremmin hahmottamaan ja jäsentämään yksittäisen taidon tai liikkeen yh-

teyden aiempaan tietoonsa ja tuntemiinsa kehon liikeratoihin. Itseohjautuva aikuinen pystyy myös kotiharjoittelussaan kokeilemaan, ratkaisemaan ja jäsentämään uusia taitoja tai muodostamaan uusia kysymyksiä, kuten Merjakin teki.

Ulla Maija Valleala esittelee artikkelissaan ”Oppiiko vanha koira uusia temppuja” (2007, 67) Torffin ja Sternbergin tutkimusta, aikuisten ja lasten kognitiivisen toiminnan eroavuuksista. Sen mukaan lapset ja nuoret omaksuvat kirj tietoa ja ratkaisevat asiayhteydestä irrallisia teoreettisia ongelmia aikuisia paremmin, kun taas aikuiset kykenevät tyypillisesti hyödyntämään kokemusta ja ongelmaan liittyvää tietoa apunaan ongelmien ratkaisussa.

4.2.2 Fiksaatio- tai harjoitteluvaihe

Fiksaatiovaihe on Kukkosen mukaan motorisen oppimisen toinen vaihe, jossa suoritukset paranevat asteittaisesti ja liikkeet tulevat johdonmukaisemmiksi. Kukkosen työssä Adamsin ja Fittsin mukaan tehtävän ”verbaalis-kognitiiviset aspektit ovat suurimmalta osaltaan pois ja suorittaja keskittyy pikemminkin tietyn kaavan suorittamiseen kuin siihen, mikä kaava pitäisi tuottaa”. (Kukkonen 1986, 119.) Yksittäisten liikkeiden suorittamisessa näin voi ollakin, esimerkiksi mainittua kielenvaihtoa harjoiteltaessa oppilas ei liikettä toistaessaan loputtomiin enää ajattele jojo- tai koripallovertausta, vaan keskittyy liikkeen suorittamiseen itseensä.

On kuitenkin erotettava merkityksiltään yksittäisen taidon harjoitteluvaihe ja sellonsoiton harjoittelu laajemmin. Jälkimmäiseen kognitiivisen työskentelyn, toiminnan reflektoinnin ja jäsentämisen sekä uusien kysymysten muodostamisen tulisi mielestäni jatkuvasti liittyä. Näin ollen tekeminen ja jatkuva prosessoiminen hallitsevat molemmat soitonharjoittelussa. Näihin kahteen harjoitustapaan jäsentää Volpertkin Kukkosen mukaan sensomotorisen valmiuden oppimisen:

- (a) *menetelmät, jotka perustuvat tehtävän suorittamiseen eri tavoin tekemällä esim. jakamalla harjoitus, opettelemalla erillisiä osia tai harjoittelemalla simuloitussa tilanteessa, ja*
- (b) *menetelmät, joissa harjoittelun painopiste asetetaan puhumiseen, ajatteluun ja kuvitteluun. (Kukkonen 1986, 176–177.)*

Sellonsoitossa jälkimmäisenä mainitut menetelmät ja mentaaliharjoittelu vauhdittavat oikeiden ratkaisujen löytymistä. Omassa soitossani havaitsen, että mitä analyyttisemmin ja jäsentyneemmin liikkeet ja musiikin vaatimukset pystyn ajattelemaan, sitä helpommin kädet myös toimivat halutulla tavalla. Psykkisien menetelmien merkitystä ei harrastajankaan harjoittelussa voi liikaa korostaa. Aloittavan harrastajan, jonka käsien lihakset eivät vielä ole mukautuneet sellonsoiton erityisvaatimuksiin, täytyy kuitenkin kärsivällisesti jaksaa toteuttaa myös toistavia, suorittavia harjoituksia.

Kukkonen selvittää, että Marteniukin ja Turnbullin mukaan fiksaatiovaihe voi kestää päiviä tai viikkoja tehtävän vaikeudesta riippuen. Kukkonen mukaan Robb korostaa myös, että suorituksessa esiintyvät virheet harjoitteluvaiheessa ovat välttämättömiä oppimisen kannalta. (Kukkonen 1986, 120.) Soitonopiskelussakin virheiden tai epäoptimaalisten toteutustapojen havaitseminen on merkittävä askel kohti parempaa lopputulosta – ilman tätä havaintoa suoritus ei voi harjoittelun avulla parantua.

Itseohjautuvuus

Usein mainitsemani itseohjautuvuus oli Merjan tapauksessa merkittävä oppimista edistävä ominaisuus erityisesti fiksaatiovaiheessa. Valleala painottaa artikkelissaan, ettei aikuisen ikä tee hänestä automaattisesti itseohjautuvaa ja oppimistaan refleктоivaa, kuten saatetaan ajatella (2007, 71). Tutkija Jukka Koron väitöskirjasta ”Aikuinen oman oppimisen ohjaajana” (1993, 170) käy ilmi itseohjautuvan aikuisopiskelijan tyypillisiä piirteitä: hän on motivoitunut, suunnitelmallinen, oma-aloitteinen, luova, joustava ja luottaa itseensä. Koron mukaan aikuisen itseohjautumisvalmiudet voivat kuitenkin olla heikot, mikäli aiemmissa opinnoissa niitä ei ole tuettu tai vaadittu. Vallealan artikkelissa Ahteenmäen ja Pelkosen mukaan opiskelijan ja ohjaajan välinen tasa-arvoinen vuorovaikutus voi kuitenkin edistää itseohjautuvuutta (Valleala 2007, 72).

4.2.3 Autonominen vaihe

Kukkonen mukaan Schmidt selvittää, että motorisen oppimisen kolmas vaihe, autonominen vaihe, saavutetaan kuukausien ja ehkä jopa vuosien harjoittelun myötä. Tässä vai-

heessa taito on suurelta osin tullut automaattiseksi. (Kukkonen 1989, 120.) Soittotaidon kohdalla usein arkiajattelussa kyseenalaistetaan aikuisaloittajan mahdollisuudet saavuttaa taidossaan autonominen vaihe. Uskoakseni on kuitenkin virheellistä ajatella, että aikuisen ikä estäisi tämän vaiheen saavuttamisen. Pikemminkin ajattelisin, että harva aikuinen harjoittelee uutta taitoa sillä kärsivällisyydellä ja antaumuksella, joka taidon automatisoimiseen tarvittaisiin. Merjan tapauksessa joidenkin sellonsoiton perusliikkeiden voidaan katsoa tulleen autonomiseen vaiheeseen, mutta laajemmin soittotaidon automatisoitumisesta on vielä liian varhaista puhua. Olisi mielenkiintoista selvittää, onko esimerkiksi ammattilaistason saavuttaneita muusikoita, jotka olisivat aloittaneet instrumenttiopintonsa vasta aikuisiällä.

4.3 Tunteet ja palautteen merkitys aikuisten oppimisessa

Sellonsoiton opiskelemisessä ei suinkaan ole kyse ainoastaan motoristen taitojen oppimisesta. Se vaatii myös teoriatietaa, esteettisten sääntöjen opiskelua ja hallitsemista (Kurkela 1993, 52–53) sekä luovuutta ja uskallusta ilmaisuun. Teoriatiedon omaksuminen ja estetiikan hallinta eivät vaikuttaisi olevan kynnyksysymyksiä aikuisten edistymisessä. Sen sijaan mielestäni tunnekysymykset ja vakiintunut minäkuva saattavat jopa estää oppimista ja rajoittaa ilmaisua. Mikäli oppijan kuva itsestään oppijana on negatiivinen, tulisi opettajan tukea ja kannustaa oppimiseen.

Vallealan mukaan Pascual-Leonen ja Irwinin tutkimuksesta käy ilmi, että aikuisten oppimiseen liittyy vahvempia tunnetekijöitä kuin lasten oppimiseen. Lapsena ja nuorena oppimiseen ja opiskeluun liitetyt tunteet kytkeytyvät opiskeluun myös aikuisena. Artikkelin mukaan aikuiskasvattajan tulisi pyrkiä myönteiseen ja turvalliseen ilmapiiriin opetustilanteessa, mikä on erityisen tärkeää, jos opiskelijalla on aiempia opiskeluun liittyviä huonommuuden kokemuksia. Vallealan artikkelissa Rogersin mukaan kannustava ja myös dialoginen palautteenanto on aikuisten opiskelussa erityisen tärkeää. (Valleala 2007, 61–63.)

Hyvän opettaja-oppilassuhteen merkitys vielä korostuu soittoharrastuksen kohdalla, koska opetus on yleensä yksilöopetusta. Aloittavalle aikuiselle soittoharrastajalle, kuten vaikkapa Merjalle, yksilöopetustilanne on arkielämässä hyvin poikkeuksellinen tilanne. Merja sanoikin haastattelussa, että on suorastaan luksusta, että häneen ja hänen taitoihinsa keskittään tunnin verran joka viikko (Merja 2006). Ensimmäisten viikkojen, ehkä kuukausien aikana Merjakin kuitenkin jännitti soittotunteja silminnähden. Jännittäminen oli osoitus siitä, kuinka tärkeä harrastus oli hänelle. Ryhmäopetuksessa Merja ei kenties olisi jännittänyt samalla tavalla, mutta toisaalta uskoakseni ryhmäopetuksessa vain harvoin ryhmän keskinäinen suhde on sellainen, että yksilöt uskaltautuisivat heittäytymään tuntemattomaan tai tosissaan kokeilemaan itselleen epätyypillisiä rooleja samassa määrin kuin yksilötunneilla.

Kokemuksellinen oppiminen

Oppiminen tulisi nähdä myös yksittäisten taitojen oppimista laajemmin. Kokemuksellisen oppimisen teorioiden mukaan syvälinen oppiminen edellyttää muutosta myös merkitysperspektiivissä eli tavassa havainnoida, ajatella, muistaa ja ratkaista ongelmia (Valleala 2007, 73). Vallealan mukaan ”kokemuksellisen oppimisen edustajat ovat tarkastelleet oppimista prosessina, jossa kognitiivisen muutoksen lisäksi arvot, tunteet ja asenteet muuttuvat” (mts. 74). Kokemukselliseen oppimiseen liittyy vahvasti opiskelijan oma prosessointi, kokemuksen erittely, reflektointi ja keskustelu (mts.76–79).

Merjan tapauksessa kokemuksellista oppimista voi nähdä tapahtuneen esimerkiksi muutuneen musiikkisuhteen myötä. Oppimisprosessin myötä Merja siis havainnoi maailmaa eri tavoin (ks. 3.2). Soittoharrastus voi lisäksi tuoda ilmaisuun uusia puolia ja kenties vapauttaa niitä minäkuvassakin. Merjahan esimerkiksi olisi valinnut vain hempeitä ja lempeitä kappaleita, mutta innostuikin valitsemieni räväköiden ja rajujen kappaleiden soittamisesta. Näiden seikkojen lisäksi näkisin tällaisena kokemuksellisena oppimisprosessina myös omasta soitostaan ja oppimisestaan iloittamisen sekä sen epätäydellisyyden hyväksymisen.

5 MIKSI MERJAT HARRASTAVAT?

5.1 Soittoharrastuksen motiivit

Soittoharrastuksella ja musiikilla yleisemmin voi olla harrastajille sekä itseisarvoisia että välinearvoisia merkityksiä. Niina Sapattinen esittelee pedagogisessa opinnäytetyössään ”Aikuinen soiton harrastajana” (2003, 12–15) aikuisiällä aloitettujen soitto-opintojen motiiveja, jotka käyvät ilmi Salosen ja Hypénin ym. tutkimuksista. Näitä motiiveja ovat

- 1) ilmaisulliset motiivit,
- 2) välineelliset motiivit,
- 3) henkisen kasvun motiivit ja
- 4) yhteiskunnalliset motiivit.

Ilmaisulliset motiivit liittyvät suoraan haluun soittaa ja ilmaista itseään musiikin kautta. Välineellisiä motiiveja ovat jonkun hyödyn, esimerkiksi säästystaidon tavoittelu. (Sapattinen 2003, 12–15.) Henkisen kasvun motiivit voidaan mielestäni liittää elinikäisen oppimisen ideologiaan. Sapattisen mukaan soittoharrastuksella ei voitaisi katsoa olevan yhteiskunnallisia motiiveja. Sapattinen kirjoittaa, että Hypénin mukaan yhteiskunnallisilla motiiveilla ”tarkoitetaan lähinnä yhteiskuntaan vaikuttamismahdollisuutta jonkin taidon tai tiedon kautta” (2003, 14). Olen eri mieltä Sapattisen kanssa, sillä näkisin, että aikuinen soittoharrastaja voi olla vahva asennevaikuttaja yhteiskunnassa. Tämän lisäksi harrastuksen vaikutus harrastajaan itseensä saattaa olla merkittävä, jolloin sillä voidaan mielestäni nähdä laajempi positiivinen merkitys myös yhteiskunnan kannalta (ks. 4.3).

Näitä eri motiiveja nousi esiin myös sekä Merjan haastattelussa, että ICS:n keskustelufoorumilla. Lähes kaikki ICS:ssa kyselyyni vastanneet sellonsoiton aikuisiällä aloittaneet harrastajat kertoivat päämotivaatiokseen musisoinnin sekä sellon ihanan äänen tuottamisen (Cello and self image 2006). Keith Laurien vastauksessa esiin nousivat sekä musiikin itseisarvo että välinearvo. Hän jäsentää kokemuksiaan seuraavasti:

Positiiviset puolet, jotka motivoivat minua –

1) musiikin tekeminen!,

2) sen musiikin tekeminen sellon kauniilla äänellä!,

3) jonkin sellaisen tekeminen, jota olen aina halunnut tehdä,

4) sen todistaminen itselleni, että voin sen tehdä / pystyn siihen,

5) tyydytys, joka tulee jokaisesta uudesta opitusta kappaleesta ja jokaisesta uudesta suoritetusta haasteesta. (Laurie 2006.)

Vastauksen kohdat voidaan mielestäni jakaa sekä ilmaisullisiin että henkisen kasvun motiiveihin. Merja lisää motivoiviin seikkoihin vielä yhteismusisoinnin ja osallisuuden. Aikuisharrastajien määrän kasvaessa yhteismusisointimahdollisuuksia tulisikin lisätä.

5.2 Musiikin merkitykset

Kari Kurkela käsittelee teoksessaan ”Mielen maisemat ja musiikki” (1993) musiikin eri merkityksiä ihmisen psyykkisessä todellisuudessa. Hänen mukaansa musiikin merkityksistä voidaan periaatteessa erottaa toisistaan välinearvo ja itseisarvo, mutta toisaalta kuitenkin on ”paradoksaalisesti hyväksyttävä se, että musiikki on yhtä aikaa sekä väline että päämäärä, keino saavuttaa jotain ja samalla itseisarvoista”. Kurkela kirjoittaa olettavansa musiikin olevan ihmiselle psyykkisesti merkittävä tekemisen ja olemisen tapa. (1993, 29.) Aikuisiän soittoharrastus voi olla tällainen *henkistä elämää rikastuttava tapa olla*.

Musiikin taikapiiri – itseisarvoinen todellisuus

Kurkela vertaa osuvasti musiikin seuraamista leikkiin tai peliin osallistumiseen. Molemmat edellyttävät ”arkitodellisuuden jonkinasteista hylkäämistä ja antautumista taikapiiriin”, jota Kurkela kutsuu musiikkitodellisuudeksi. Edelleen hänen mukaansa musiikin todellinen kuunteleminen vaatii keskittymistä ja uppoutumista, kuten leikki tai peli eläytymistä. ”Musiikin lumousmaailmakin herää eloon vain, jos sille suodaan tarpeeksi tilaa ja aikaa.” (Kurkela 1993, 49.)

Musiikin tekeminen harrastuksena on – muun ohella – egon taitojen vahvistamista ja siten elinolosuhteiden turvaamisen ja lajin jatkamiseen tähtäävän toiminnan eräs symbolinen ilmenemismuoto... ..Mutta musiikkitodellisuuden sisässä symbolisuus häviää ja musiikista elämisenä tulee totta – niin kuin leikki on totta niille, jotka leikkivät niin tosissaan, että leikki todella saa tulta siipiensä alle. (Kurkela 1993, 133.)

Soittoharrastuksessakin on uskallettava olla täysin tosissaan, yrittää kaikkensa, keskittyä hetkeen ja nauttia. Soitonoppimista aloittavalta aikuiselta tämä vaatii hyvää itsetuntoa sekä heittäytymistä avuttomaksi, osaamattomaksi ja vaaralle alttiiksi – ja luottamista siihen, että lumomaailma todella herää eloon, että itsensä alttiiksi asettaminen on sen arvoista.

5.3 Soittoharrastuksen psyykkiset välinearvot

Minäkäsitys ja itseohjautuvuus

Halusin tutkia, millaisia välinearvoja aikuisiällä aloitetulla soittoharrastuksella voi olla, vaikuttaako harrastus esimerkiksi harrastajan *minäkäsitykseen*, *itsetuntoon* tai *elämänlaatuun*. Risto Vuorisen mukaan minuus on ne tunteet ja ajatukset, joita yksilö liittää itseensä arkielämän eri tilanteissa (1997, 11). Tutkija Jukka Koro toteaa väitöskirjassaan ”Aikuisen oman oppimisensa ohjaajana”, että aikuisten minään kohdistettuja tutkimuksia on ollut vain vähän (mts. 39). Koro tarkastelee tutkimuksessaan minäkäsitystä teoreettisesti vain yleisellä tasolla liittäen sen itseohjautuvuuteen. Hänen mukaansa minäkäsitys ja sen osa-alueet itsearvostus, itsetuntemus ja itseluottamus korreloivat tutkimuksissa johdonmukaisesti itseohjautuvuuden kanssa (Koro 1993, 39). Koron mukaan esimerkiksi Sabbaghian on tutkimuksessaan löytänyt vahvan positiivisen korrelaation minäkäsityksen ja itseohjautuvuusvalmiuden välille. Vahvan minäkäsityksen omaavat kykenivät paremmin itse suunnittelemaan ja ohjaamaan oppimisprojektejaan kuin heikon minäkäsityksen omaavat ja toisaalta itseohjautuvuuden lisääntyessä opinnoissaan koehenkilöt myös kokivat olevansa kykenevämpiä muilla elämänalueilla. (Koro 1993, 41.)

Kokemus minuudesta muuttuu?

Keväällä 2006 Merja sanoi, ettei sellonsoitto ole muuttanut hänen arkikäsitystään minuudesta. Sellonsoitto oli vain harrastus, jonka hän liitti itseensä. Merja lisäsi vielä painokkaasti, ettei voinut antaa itselleen lupaa olla sellisti. Tavatessamme uudelleen marraskuussa 2007 Merja palasi tähän kysymykseen. Hän sanoi, että nyt hän ehkä vastaisi jo olevansa sellisti. Hänen kokemuksensa muuttui osittain uuden harrastajaorkesterin myötä. Orkesterin viitekehyksessä Merja todella ON sellisti, häntä ja hänen soittoaan tarvitaan.

ICS:n keskustelupalstalla vastaukset kysymykseen, onko sellonsoitto muuttanut vastaajien itsetuntoa, minäkäsitystä tai elämänlaatua, vaihtelivat laajasti. Esimerkiksi useita eri instrumentteja soittava Max Rankin ei kokenut sellonsoiton muuttaneen minäkäsitystään, itsetuntoaan tai elämänlaatuaan. Myöskään 30-vuotiaana sellonsoiton aloittanut ”Babel” ei koe itsetuntonsa muuttuneen, mutta hänelle on syntynyt ”sellisti-minä”, hän kokee olevansa sellisti, vaikka onkin aloittelija tai amatööri. (Cello and self image 2006.)

45-vuotias, viisi vuotta selloa soittanut ”TheCellist” kertoo tuttaviensa selloa ja selloharrastusta ihailevien kommenttien kohottavan hänen itsetuntoaan. ”CatherineVioloncelle” puolestaan koki sellistinä esiintymisen itsetuntoa kohottavana tekijänä. (Cello and self image 2006.) Orkesterissa esiintymisen Merja kokee myös itsetuntoa kohottavana. Vastauksen perusteella näyttäisi siltä, että soittoharrastuksella on ollut itsetuntoa kohottava vaikutus niissä tapauksissa, joissa soittaminen on ollut pitkäaikainen haave, jonka toteuttaminen onnistuen on antanut lisää itsevarmuutta, mutta myös silloin kun soittaja on kokenut onnistumisen kokemuksia ja erityisesti oman oppimiskykynsä kehittymistä. Merja pohtii soittoharrastusta, ihmisenä kasvamista ja itsetuntoa seuraavasti:

Mä mietin näitä asioita. Must on hienoo soittaa selloa, se on niinku tosi hieno (vahvasti) asia. Ja siis ihminen aina pyrkii niinku kasvamaan itsensä suuremmaks ja suuremmaks, niin tää on yks sellanen juttu, joka kyllä niin kun luo... luo itsetuntoa. (Merja 2006.)

Epätäydellisenä hyväksyty

Sekä Merja että esimerkiksi ICS:n ”Bobbie” kuvailevat olevansa suorittajia ja perfektionisteja. ”Bobbie” kertoo aikuisiän soittoharrastuksen muuttaneen minäkuvaansa yllättävällä tavalla. Se osoitti hänelle, että hän voi olla epätäydellinen ja silti hyväksyty –

myös itsensä hyväksymä. Merja puolestaan kertoo voineensa nauttia oppimisen elämyksistä selloharrastuksen sekä aikuisena aloittamansa taitoluisteluharrastuksen myötä. Myös 34-vuotias, kaksi vuotta sellonsoittoa harrastanut nimimerkki ”loopygigletoes” sanoo nauttivansa prosessista, nuoteista, rikkaasta sellon äänestä. ”Se on aidosti kaunista – ja tiedän, ettei minun täydy tehdä sitä täydellisesti saavuttakseni sen.”

Haastattelussa keväällä 2006 Merja pohti täydellisydentavoittelun ja hallitsemattomuuden ristiriitaa. Hän sanoi, että aloittaessaan asian, josta ei mitään ymmärrä, avaa oven maailmaan, jonka näkee kokonaan ja sitten säikähtää. Säikähtää, ettei voikaan hallita sitä maailmaa, ei voi oppia – jolloin ei kannata edes yrittää. Sellonsoiton oppimisestaan hän kuvasi seuraavasti:

Ja nyt mä oon nähny pienen siivun ja todennäköisesti näen koko ajan enemmän asioita, joihin mä en pysty, joita mä en opi loppuelämäni aikana, mutta mä oon kuitenkin oppinu hirveesti, ett mun pitää tässä iässä muistaa aina kattoa taaksepäin, että siitä hetkestä kun mä oon alottanu, että siitä (painokkaasti) hetkestähän mä oon kulkenu hirveen pitkän matkan. (Merja 2006.)

Jatkaakseen harrastustaan ja nauttiakseen musiikista harrastajamuusikon ei kuitenkaan tarvitse hallita kaikkea. Opetuksessani tuin Merjaa ajatuksella siitä, että olisi pyrittävä saavuttamaan *riittävä* taitotaso kulloisenkin kappaleen tai harjoituksen toteuttamiseksi. Muusikon tulisi olla riittävän hyvä, jotta musiikki voisi herätä eloon ja jotta soittaja myös itse voisi siinä elää. Merja kuvaa kokemustaan musisoinnista seuraavasti:

Niin, kato mulle riittää just ne pohjaäännet, kun mä oon soittanu sen pitkän g:n ja d:n ja a:n, kun viulistit soittaa niitä melodioita. Mä oon osa sitä kokonaisuutta, niin musta tuntuu, ett "vitsi mä oon soittanu!" (Merja 2006.)

Elämänlaatu

Elämänlaatua on vaikeaa, ellei mahdotonta mitata, koska se on vahvasti subjektiivinen kokemus. Merja ei osannut suoraan määritellä, onko soittoharrastus muuttanut hänen elämänlaatuaan, mutta hän vastaa soittoharrastuksen olevan itselleen erittäin tärkeä. Hän kokee olevansa harrastuksen myötä parempi työssään opettajana, mikä on hänelle myös erityisen tärkeää. Hän kokee myös olevansa jaksavampi ihminen aktiivisena kuin passiivisena toimijana. Ominaiseen tapansa hän kuvailee asiaa seuraavasti:

Kyllähän se (tekee) mua jaksavammaks, ett jos mul on vaihtoehto, ett meenks mä makaan sohvalle vai luenko naistenlehtee, niin must on paljon kivempi ett voin soittaa selloo JA SIT mennä makaan ja lukeen naistenlehtee. (Merja 2006.)

5.4 Sellonsoiton erityisasema harrastajan elämässä

Halusin selvittää, miten harrastajat kokevat sellonsoiton harrastuksensa verrattuna muihin harrastuksiinsa. Onko musiikilla ja erityisesti sen soittamisella heille erityisasema vaikkapa liikuntaan, käsitöihin tai näyttelemiseen nähden. ICS:n keskustelupalstalla esitin väittämän, ettei ole niinkään merkityksellistä, mitä ihminen harrastaa – käsitöitä, kuorolaulua, harrastajateatteritoimintaa tai sellonsoittoa – vaan tärkeää on innostua. Sain useita vastalauseita tälle väitteelleni.

Suomessa asuva, 47-vuotiaana sellonsoiton aloittanut nimimerkki ”hemera” kirjoittaa, että hänen mielestään sellonsoitto poikkeaa suuresti hänenkin harrastamistaan villapaidan neulomisesta ja jopa kuorolaulusta. Hänen mielestään edelliset ovat enemmänkin sosiaalisia (viihdyttäviä) tapahtumia.

*Mielestäni sello (sellonsoitto) on (harrastuksena) erilainen. Se tuntuu halua-
van ruumiini ja sieluni - yksinkertaisesti minut kokonaan. Se ei ole ”harras-
tus”, se on jotakin paljon enemmän. Sellistinä oleminen on elämäntapa, va-
kava sitoutuminen, etenkin kun sen on aloittanut vanhempana... (Cello and
self image, ”hemera” 2006. Suom. tekijä.)*

Myös nimimerkki ”cellifier” kokee, ettei sellonsoitto ole vain tyydytystä ja parempaa itsetuntoa antava suoritus tai saavutus. Hän kuvailee kokemustaan musiikin erityisyydestä seuraavasti:

*Musiikin tekeminen/musisointi on kommunikointia non-verbaalisesti, käyt-
täen aivojen eri osaa, kiihottaen aisteja, joihin ei tylsässä arkielämässä
yleensä kiinnitä huomiota: kosketus, ääni, instrumentin ja kehon värinä, se-
kä visuaalinen puoli, nuottien lukeminen paperilta ja niiden muuttaminen
omalla toiminnallaan ääneksi ääniaalloissa, tämä kaikki synnyttää suu-
remman kiinnittymisen hetkelliseen kokemukseen. (Cello and self image,
”cellifier” 2006. Vapaasti suom. tekijä.)*

6 POHDINTA

Työni tavoitteena oli selvittää sekä aikuisten oppimista sellonsoiton osalta että harrastuksen merkitystä harrastajalle itselleen. Merjan nopeaan oppimisvauhtiin vaikuttivat hänen fyysinen terveytensä ja hyvä kehontuntemuksensa, itseohjautuvuutensa, harjoittelun määrä sekä oppimistavoitteinen suuntautumisensa. Pitempiaikainen tutkimus ja laajempi otos voisivat osoittaa aikuisten mahdollisuudet edetä instrumenttiopinnoissaan.

Taidollista osaamista merkittävämmäksi tekijäksi työssäni muodostui kuitenkin harrastuksen merkitys. Yllätyin siitä, kuinka merkitykselliseksi työhöni haastattelemat ihmiset soittoharrastuksensa kokivat ja kuinka innoissaan he siitä olivat. Harrastajien omien kokemusten mukaisesti soittoharrastuksella oli aivan erityinen asema heidän elämässään ja sillä saattoi myös olla itsetuntoa, elämänlaatua ja työssäjaksamista parantava vaikutus. Itseohjautuvuutta ja aktiivisuutta vaativan yksilöopetuksen vuoksi saattoi myös oppijan itseohjautuvuus ja siihen yhteydessä oleva minäkäsitys muuttua (ks. Koro 1993, 41).

Siitä elinvoimasta ja hyvinvoinnista, jota harrastajat sellonsoitosta ja musiikista saavat, hyötyy varmasti myös yhteiskunta. Henkinen pahoinvointi vähenee, elämässä on mielenkiintoa, työntekijät ovat jaksavampia. Tämän henkisen hyvinvoinnin lisäksi sellonsoitto harjoittaa motorisia taitoja, jotka harjoituksen avulla saattavat säilyä verrattain korkeaan ikään (Kukkonen 1987). Se, missä määrin soittoharrastus ylläpitää motorisia taitoja ja kenties jopa kehittää niitä, voisi olla hedelmällisen jatkotutkimuksen aihe.

Merjan kanssa käytyjen keskustelujen pohjalta heräsi myös kysymys, mistä voisi johtua joidenkin tahojen nihkeä ja alentuva suhtautuminen aikuisiän soitonaloittamista kohtaan. Voiko uuden yrittäminen, aidosti innostuminen ja opitun taidon esitteleminen olla uhka jollekin? Onko kuvamme aikuisten maailmasta täynnä täydellisyyden ja virheettömyyden, suorittamisen ja suoriutumisen vaatimuksia? Missä on vuosisatainen laulun ja soiton riemu?

Toivon, että työni avaisi asenteita aikuisiän omaehtoista soittoharrastusta kohtaan ja kannustaisi ensinnäkin soittoharrastuksen aloittamista harkitsevia aikuisia hakeutumaan ope-

tuksen piiriin sekä toisekseen soitonopettajia ja musiikkioppilaitoksia yhä enenevässä määrin suuntaamaan opetustaan myös aikuisille. Aikuisten intoon tulee reagoida ja heidän opettamisensa arvo ja rikkaus tulee ymmärtää.

Mielestäni musiikkiopistojen aikuisoppilaiden määrää tulisi lisätä ja kansalaisopistojen soitonopetuksen tarjottavaa soitinvalikoimaa laajentaa. Myös yksityisille, aikuisten opettamiseen erikoistuneille musiikkioppilaitoksille saattaisi olla tilausta. Suomessa koulutettavien soitonopettajien määrä on verrattain suuri avoimiin työpaikkoihin nähden. Aikuisten soittoharrastuksen leviämällä saattaisi näin ollen olla myös työllistävää vaikutusta. Myös aikuisten opettamisen laatuun ja annettavan opetuksen määrään tulisi kiinnittää huomiota. Tällä hetkellä eniten aikuisia musiikinharrastajia lienee kansalaisopistojen musiikinopetuksen piirissä. Valitettavasti kansalaisopistojen tarjonnassa oppilaalle useimmiten tarjotaan kuitenkin vain 15 minuutin soittotunti viikossa (mm. Valkonen 2002, 18). Tämä aika on soiton edistymisen kannalta täysin riittämätön.

Soittotunneilla harjoitettavan henkilökohtaisen soittotaidon lisäksi aikuisten harrastajien kamarimusisointia ja orkesterisoittomahdollisuuksia sekä kevyen musiikin puolella kenties bändisoittoa tulisi tukea. Nämä sosiaaliset foorumit sekä esiintymiset vahvistaisivat motivaatiota ja musisoinnin iloa entisestään. Mahdollisia esiintymisfoorumeitahan voisivat olla esimerkiksi seurakunnan tilaisuudet, kuten Merjan orkesterin tapauksessa, syntymäpäivät tai muut juhlat, opistojen aikuisharrastajien omat soittajaiset tai vaikkapa kotimusiikki-illat klassismin ajan hengessä.

Yhteiskunnan tila sekä vallitsevat arvot ja arvostukset vaikuttavat siihen, mihin huomio – median tai tutkimuksen – milloinkin kiinnitetään. Valitettavasti 2000-luvun hyvinvointiyhteiskunnassamme tulokset ja kannattavuus mitataan usein rahassa; meitä ajetaan tehokkaampiin suorituksiin, jotka nostaisivat ihmisen hyötyarvoa. Aikuisiän soittoharrastustakin olen tarkastellut sen yhteiskunnallisen hyötyarvon kannalta, koska oletan sen kiinnostavan päätöksentekijöitä, mikäli musiikin aikuisharrastajien määrää musiikkiopistoissa tulevaisuudessa haluttaisiin lisätä tai harrastukselle muutoin haettaisiin tukea. Elinikäisen oppimisen ja humanististen arvojen leviämisestä viestivät kuitenkin itseään aktiivisesti kehittävien ja avoimien aikuisharrastajien ja aikuiskasvattajien laajeneva joukko.

LÄHTEET

- Aaltonen, R. 2006. Käsitteet liikkeessä. Teoksessa Edistävä ja viihdyttävä aikuiskasvatus; Aulis Alasen aikuisopetuksen laatua etsimässä. Toim. Tuomisto, J. & Salo, P. Tampere: Tampere University Press.
- Aikuiskoulutus ja vapaa sivistystyö. n.d. Opetusministeriön teemasivut. Viitattu 16.12.2007. [Http://www.minedu.fi](http://www.minedu.fi), koulutus, aikuiskoulutus ja vapaa sivistystyö.
- Alanen, A. 1985. Johdatus aikuiskasvatukseen, Radion aikuiskasvatussarjan ensimmäisen osan oppikirja. Helsinki: Yleisradio
- Cello and self image. 2006. Aikuisiällä aloittaneiden harrastajasellistien kirjoittamia kokemuksia ja keskustelua Internet Cello Societyn kotisivuilla. Viitattu 27.3.2006. [Http://www.cello.org](http://www.cello.org), Forums, Cellists by Night
- Kauppinen, E. & Sintonen, S. 2004. Musikaalinen elämä. Helsinki: Kansanvalistusseura.
- Koro, J. 1993. Aikuinen oman oppimisensa ohjaajana. Väitöskirja. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Kukkonen, S. 1986. Potilaan motorinen oppiminen fysioterapiatapahtumassa potilaan opetuksen kehittämisen lähtökohtana. Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Kurkela, K. 1993. Mielen maisemat ja musiikki, Musiikin esittämisen ja luovan asenteen psykodynaamiikkaa. Helsinki: Musiikin tutkimuslaitos, Sibelius-Akatemia.
- Laurie, K. 2006. Learning to play the cello as an adult. Sähköpostiviesti. 13.3.2006. Vastaaottaja U-R. Kuisma. Amerikkalaisen harrastajasellistin kokemuksia aikuisiän sellonharrastuksesta pedagogista opinnäytetyötä kirjoittavalle musiikkipedagogille.
- Merja. 2006. Sellonsoiton aikuisiällä aloittanut oppilaani. Haastattelu maaliskuussa 2006.
- Merja. 2007. Keskustelu sellonsoittoharrastuksen merkityksistä 16.11.2007.
- Opetushallitus. 2005. Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2005. Opettajan verkkopalvelun verkkosivuilla. Viitattu 16.11.2007. [Http://www.edu.fi/julkaisut/maaraykset/ops/taideyl_ops.pdf](http://www.edu.fi/julkaisut/maaraykset/ops/taideyl_ops.pdf).
- Salo, P. & Suoranta, J. Uudisraivaajia ja syvämuokkaajia. Aikuiskasvattajan identiteettistä. Teoksessa Edistävä ja viihdyttävä aikuiskasvatus; Aulis Alasen aikuisopetuksen laatua etsimässä. Toim. Tuomisto, J. & Salo, P. Tampere: Tampere University Press.
- Sapattinen, N. 2003. Aikuinen soiton harrastajana. Pedagoginen opinnäytetyö. Jyväskylän ammattikorkeakoulun Ammatillinen opettajakorkeakoulu.

Valleala, U. M. 2007. Oppiiko vanha koira uusia temppuja? Näkökulmia aikuisten opiskeluun ja oppimiseen. Teoksessa Aikuiskasvatus tieteenä ja toimintakenttinä. Toim. Collin, K. & Paloniemi, S. Jyväskylä: PS-kustannus.

Valkonen, M. 2002. Aikuinen pianonsoitonopiskelijana. Pedagoginen opinnäytetyö. Jyväskylän ammattikorkeakoulun Ammatillinen opettajakorkeakoulu.

Vapaan sivistystyön yhteisjärjestö. n.d. Elinikäinen oppiminen kansalaisopintojen taustana. Viitattu 16.12.2007. [Http://www.vsy.fi](http://www.vsy.fi), Koulutus ja kehittäminen, Kouluttajalle, Kansalaisopintojen kouluttajien tuki- ja virikeaineisto, Kouluttajan aineisto, Opintojen tavoitteet ja tarve, Elinikäinen oppiminen.

Vuorinen, R. 1997. Minän synty ja kehitys. Helsinki: WSOY